

Tammelan kunta

KONSERNIOHJE

Hyväksytty kunnanvaltuusto 25.11.2019 § 88
voimaan 1.1.2020

Sisällys

1.	Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite	2
1.1	Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite	2
1.2	Konserniohjeen soveltamisala	2
1.3	Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen	2
1.4	Konserniohjeen sitovuus	2
1.5	Kunnan toimielinten toimivallanjako	3
2.	Velvollisuus hankkia kunnan kanta asiaan ennen päätöksentekoa	3
3.	Kuntakonsernin talouden ja investointien suunnittelu ja ohjaus	4
4.	Konsernin sisäiset palvelut	4
4.1	Julkiset hankinnat	4
4.1	Konsernin sisäiset hankinnat	5
4.2	Konsernin sisäinen yhteistyö	5
4.3	Viestintä ja markkinointi	5
4.4	Tietojärjestelmät	5
4.5	Tietosuoja	5
5.	Tiedottaminen ja kunnan luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaaminen	6
5.1	Tytäryhteisöjen tiedottamisvelvollisuus	6
5.2	Asiakirjojen julkisuus	6
5.3	Luottamushenkilöiden tiedonsaantioikeuden turvaaminen	6
5.4	Vaitiolo velvollisuus	7
6.	Konsernivalvonnan ja raportoinnin sekä riskienhallinnan järjestäminen	7
6.1	Konserniraportointi ja seuranta	7
6.2	Tilintarkastus ja arviointi	8
6.3	Riskienhallinta ja sisäinen valvonta	8
7.	Tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpano ja nimittäminen	8
8.	Tytäryhteisöjen hyvä hallinto- ja johtamistapa	9
8.1	Yhtiökokous	9
8.2	Osakkeenomistajien kokous	9
8.3	Hallituksen tehtävät	9
8.4	Hallituksen puheenjohtaja	10
8.5	Hallituksen työskentely ja päätöksenteko	10
8.6	Hallituksen toiminnan arviointi	12
8.7	Hallituksen toimikunnat	12
8.8	Toimitusjohtaja	12
8.9	Johdon palkkaus, palkkiot ja muut etuudet	13

1. Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite

1.1 Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite

Kunnan konserniohjeella luodaan puitteet omistajaohjaukselle kunnan tavoitteiden mukaisesti. Konserniohjeen tavoitteena on yhdenmukaistaa ohjauksen menettelytapoja ja tehostaa kuntakonsernin johtamisen edellytyksiä siten, että kuntakonsernia ja kunnan muuta toimintaa voidaan johtaa kokonaisuutena yhtenäisin periaattein ja kuntakonsernin kokonaisuus huomioon ottaen.

1.2 Konserniohjeen soveltamisala

Konserniohje koskee kuntaa ja sen tytäryhteisöjä sekä näiden tytäryhteisöjä. Kuntayhtymissä ja kunnan osakkuusyhteisöissä kunnan edustajien tulee pyrkiä siihen, että kunnan konserniohjeen periaatteita noudatetaan myös näissä yhteisöissä.

Kuntakonserniin kuuluvat tytäryhteisöt, joihin kunnalla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n tarkoittama määräysvalta.

Kunnan konserniin kuuluvat seuraavat kunnan määräysvallassa olevat yhteisöt:

- Kiinteistö Oy Tammelan Vuokra-asunnot

Kunnan osakkuusyhteisöllä tarkoitetaan kirjanpitolain 1 luvun 7 ja 8 §:ien tarkoittamaa omistusyhteisyrittäjä ja osakkuusyrittäjä.

Kunnan osakkuusyhteisöjä ovat seuraavat yhteisöt:

- Tammelan Aluelämpö Oy

Kunta on jäsenenä seuraavissa kuntayhtymissä:

- Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä
- Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä
- ETEVA kuntayhtymä
- Hämeen liitto
- Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

1.3 Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen

Konserniohjeen hyväksyy kunnanvaltuusto (Kuntalaki 14 §).

Konserniohje käsitellään ja hyväksytään kunnan tytäryhteisöjen yhtiökokouksessa ja hallituksessa sekä muiden kunnan määräysvallassa olevien yhteisöjen vastaavissa toimielimissä. Samalla tytäryhteisö sitoutuu konserniohjeen noudattamiseen kokonaisuudessaan.

1.4 Konserniohjeen sitovuus

Kuntakonsernissa hyväksytyt konserniohjeita noudatetaan konserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä, jollei niitä koskevasta lainsäädännöstä tai yhtiöjärjestyksestä tai säännöistä muuta johdu.

Käyttäessään omistajaohjausta kunta ottaa huomioon kutakin yhteisöä koskevaan lainsäädäntöön sisältyvän yhteisön omistajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteet. Omistajaohjausta ei saa käyttää

siten, että yhteisön päätös tai toimenpide on omiaan tuottamaan yhteisön toiselle omistajalle tai muulle epäoikeutettua etua yhteisön tai yhteisön toisen omistajan kustannuksella (yhdenvertaisuusperiaate).

Konserniohjeeseen perustuvien yksittäisten ohjeiden ollessa ristiriidassa yhteisöä koskevien säännösten, kuten yhteisö- tai kirjanpitolainsäädännön tai muun pakottavan lainsäädännön kanssa, noudatetaan voimassa olevaa pakottavaa lainsäädäntöä. Yhteisön johdon on syytä ilmoittaa ristiriidasta välittömästi kirjallisesti kunnanjohtajalle.

Konserniohje ei muuta tytäryhteisöjen, osakkuusyhteisöjen tai kuntayhtymän johdon oikeudellista asemaa tai vastuuta.

1.5 Kunnan toimielinten toimivallanjako

Konsernijohto, konsernijohdon tehtävät sekä toimivalta on määritelty kunnan hallintosäännössä.

2. Velvollisuus hankkia kunnan kanta asiaan ennen päätöksentekoa

Velvollisuus pääomistajan ennakkokannan hankkimiseen on tytäryhteisön toimitusjohtajalla tai vastaavalla. Tytäryhteisön hallituksella on velvollisuus valvoa, että ennakkokanta on hankittu ja että se kirjataan sen kokouksen pöytäkirjaan, jossa tehdään asiaa koskeva päätös.

Ennakkokannan antaa asiasisällöstä riippuen kunnanhallitus tai kunnanjohtaja.

Ennakkokanta haetaan ainakin seuraavissa asioissa:

- yhtiöjärjestyksen tai vastaavan muuttaminen, ellei muutos ole tekninen tai muutoin vähäinen
- toiminta-ajatuksen tai strategian olennainen muuttaminen tai muu laajakantoinen tai taloudellisesti merkittävä toiminnan muutos
- liiketoiminnan merkittävä laajentaminen
- toiminnan muuttaminen siten, että yhtiö voi menettää hankintalainsäädäntöön tai oikeuskäytäntöön perustuvan sidosyksikköaseman suhteessa kuntaan
- liiketoiminnan tai sen merkittävän osan myyminen
- yritysjärjestelyt kuten sulautuminen, jakautuminen, tytäryhteisön perustaminen tai osakkeiden merkintä, mikäli osakkeiden ostamista ja omistamista ei ole erityisesti annettu yhtiön tehtäväksi
- yhteisön omaisuuden luovuttaminen konkurssiin tai selvitystilaan tai saneerausmenettelyyn hakeutuminen
- toimintaan ja talouteen nähden merkittävä investointi
- varsinaiseen toimintaan kuulumattomat tai siihen vain epäsuorasti liittyvät investoinnit ja niiden rahoitus
- lainanotto ja -anto sekä vakuuksien, takausten tai muiden yhtiötä sitovien merkittävien rahavelvoitteiden antaminen tai niiden ehtojen olennainen muuttaminen
- osakeanti tai muu pääomarakenteen merkittävä muuttaminen
- yhtiökokoukselle tehtävä voitonjakoehdotus, mikäli se poikkeaa yhtiön noudattamasta tavanomaisesta voitonjakokäytännöstä
- periaatteellisen tai taloudellisesti merkittävän sopimuksen tai vastaavan tekeminen, joka johtaa kuntakonsernin sisällä merkittävän vastuun syntymiseen
- muuhun kuin tytäryhtiön tavanomaiseen toimintaan kuuluvat tai epätavallisin ehdoin tehtävät sopimukset yhtiön ja sen osakkeenomistajien tai hallituksen jäsenten välillä, kyseisten sopimusten muuttaminen sekä sopimuksiin perustuvista oikeuksista luopuminen

- toimintaan nähden tärkeän omaisuuden tai oikeuksien (ml. immateriaalioikeudet) hankkiminen, myyminen, vuokraaminen, luovuttaminen tai panttaaminen
- yhteisön normaaliin toimintaan nähden poikkeuksellinen tulokseen tai riskiin merkittävästi vaikuttava päätös
- merkittävät henkilöpoliittiset ratkaisut, kuten tulospalkkiojärjestelmän käyttöönotto ja sen muutokset
- toimitusjohtajasopimuksen sisältö ja toimitusjohtajan palkan taso
- muu yhtiön ja/tai pääomistajan kannalta merkittävä asia.

3. Kuntakonsernin talouden ja investointien suunnittelu ja ohjaus

Valtuusto asettaa talousarviossa tytäryhteisöille toiminnan ja talouden tavoitteita, jotka on johdettu kuntastrategiasta ja siihen liittyvästä omistajapolitiikasta sekä yhteisön liiketoiminnasta. Konsernijohto neuvottelee tytäryhteisöjen kanssa asetettavista tavoitteista ennen niiden lopullista hyväksymistä. Yhteistyön tuloksena asetetuilla tavoitteilla pyritään varmistamaan, että tytäryhteisöjen toiminta on kuntakonsernin kokonaisedun mukaista. Tytäryhteisöjen taloussuunnitelmien tulee perustua valtuuston niille asettamiin tavoitteisiin. Tytäryhteisön hallitus vastaa asianmukaisen taloudenhoidon järjestämisestä. Konsernijohto pyrkii tukemaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Kunnan talousarviossa ja -suunnitelmassa tulee ottaa huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja veloitteet. Tätä varten tytäryhteisöjen hallitusten tulee toimittaa kuntaan sen edellyttämät tiedot tytäryhteisöjen tulos-, rahoitus- ja investointisuunnitelmista sekä yhteisöjen toimintaan liittyvistä olennaisista riskeistä ja epävarmuustekijöistä. Tämän lisäksi tulee toimittaa tietoja mm. tulevista konserni- ja yhtiöjärjestelyistä, merkittävistä muutoksista mainittujen yhteisöjen liiketoiminnassa ja toimialassa sekä merkittävistä sitoumuksista konsernijohtoon tarkemmin määrittellemällä tavalla.

4. Konsernin sisäiset palvelut

Tytäryhteisöjen tulee palveluja tarvitessaan pyytää aina tarjoukset myös kunnalta ja muilta konserniin kuuluvilta yhteisöiltä. Yhteishankintojen edut tulee käyttää hyväksi.

Tytäryhteisöjen on noudatettava soveltuvin osin kunnan hankintaohjetta, jollei niillä ole erikseen hyväksyttyä hankintaohjetta.

4.1 Julkiset hankinnat

Tytäryhteisön hallituksen on valvottava, että niissä tytäryhteisöissä, jotka ovat hankintalainsäädännössä tarkoitettuja hankintayksiköitä, noudatetaan julkisista hankinnoista annettuja säädöksiä ja ohjeita. Lisäksi kyseisten tytäryhteisöjen tulee noudattaa soveltuvin osin Tammelan kunnan hankinta- ja sopimusohjetta sekä hankintatoimen periaatteita.

Vaikka yhteisö ei olisi hankintalainsäädännössä tarkoitettu hankintayksikkö, sen on noudatettava yksittäisessä hankinnassa julkisista hankinnoista annettuja säädöksiä ja ohjeita, mikäli yhteisö on saanut hankinnan tekemistä varten tukea yli puolet hankinnan arvosta hankintalainsäädännössä tarkoitettulta hankintayksiköltä. Myös tällaisissa hankinnoissa tulee noudattaa soveltuvin osin Tammelan kunnan hankinta- ja sopimusohjetta. Konserniyhteisöjen hankinta-asiakirjat, silloin kuin asiassa on noudatettu hankintalainsäädäntöä, ovat julkisia.

Yhteisön hallituksen on myös valvottava, että yhteisössä noudatetaan harmaan talouden torjunnasta annettuja säädöksiä ja ohjeita.

4.1 Konsernin sisäiset hankinnat

Konserniin kuuluvien yhteisöjen tulee selvittää tukipalveluja hankkiessaan konsernin muiden yhteisöjen tarjoamat palvelut ja niiden kilpailukykyisyys muihin käytettävissä oleviin vaihtoehtoihin nähden. Tytäryhteisöjen tulee hankinnoissaan pyrkiä konsernin kannalta edullisimpaan lopputulokseen. Tukipalveluita ovat esimerkiksi hallinto- taloushallinto-, tietohallinto-, viestintä-, laki-, henkilöstö-, hankinta-, materiaali- ateria- ja toimitilapalvelut.

Mikäli Tammelan kunnalla on in house -yhteisössä enemmistöomistus tai merkittävä taloudellinen vastuu, tulee palvelut ensisijaisesti ostaa kyseessä olevalta in house -tuottajalta tuottajan kapasiteetin mahdollistamissa rajoissa, edellyttäen että palvelu laadultaan ja kustannuksiltaan vastaa ostajan tarpeita. Mikäli kunnan tytäryhteisö haluaa vaihtaa palveluntuottajaa in house -yhteisöstä konsernin ulkopuoliseen tuottajaan, tulee asiasta keskustella kunnanjohtajan kanssa ennen päätöksentekoa.

Kunta tuottaa sisäisiä tukipalveluja tytäryhteisöilleen omien resurssiensa ja toiminnan niin mahdollistaessa, mikäli kunta katsoo, että yhteisellä käytöllä saavutetaan etua kuntakonsernille.

4.2 Konsernin sisäinen yhteistyö

Kuntakonsernin resurssien tehokkaan käytön edistämiseksi konserniyhteisöjen tulee edesauttaa resurssien yhteiskäyttöä aina kun se on mahdollista. Kunta voi tarvittaessa edellyttää resurssien yhteiskäyttöä konserniyhteisöjen kesken käyttämättömän kapasiteetin minimoimiseksi.

4.3 Viestintä ja markkinointi

Yhteisön viestinnän on tuettava kunnan strategisia tavoitteita ja noudatettava soveltuvin osin kunnanhallituksen hyväksymää graafista ohjeistoa. Tammelan yhteisten brändielementtien ja -viestien käyttöä suositellaan soveltuvin osin myös konserniyhteisöjen viestinnässä ja markkinoinnissa. Kunnanjohtaja vastaa kunnan graafisen ohjeiston käyttämisestä ja vastaa käyttöön liittyviin kysymyksiin.

4.4 Tietojärjestelmät

Tavoitteena on, että kuntakonsernin yksiköt soveltuvin osin käyttävät samoja järjestelmiä ja ICT-laitteita, sekä noudattavat yhteisiä tietohallinnon toimintaohjeita. Tytäryhteisöjen tietojärjestelmien tulee olla Tammelan kunnan tiedossa ja uusista järjestelmistä tulee tiedottaa Tammelan kunnan tietohallintoa hyvissä ajoin ennen hankintaa. Tytäryhteisöjen tietoturvapoliittikka ei saa olla ristiriidassa kunnan tietoturvapoliittikan kanssa.

4.5 Tietosuoja

Henkilötietojen käsittelyssä noudatetaan EU:n tietosuoja-asetusta sekä kulloinkin voimassa olevaa henkilötietolainsäädäntöä. Lisäksi tytäryhteisöjen tulee noudattaa kunnan tietosuojalinjauksia ja toimintaohjeita.

Tytäryhteisöt ovat tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalainsäädännön mukaisia rekisterinpitäjiä vastuullaan olevissa henkilörekistereissä, ja ylläpitävät tietosuojaselostetta henkilötietojen käsittelystä. Tytäryhteisöt vastaavat myös muista rekisterinpitäjälle kuuluvista velvollisuuksista.

5. Tiedottaminen ja kunnan luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaaminen

5.1 Tytäryhteisöjen tiedottamisvelvollisuus

Kuntalain 29 §:n mukaisesti kunnan toiminnasta on tiedotettava asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille. Kunnan tulee antaa riittävästi tietoja kunnan järjestämistä palveluista, taloudesta, valmistelussa olevista asioista, niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä päätöksistä ja päätösten vaikutuksista. Kuntalain 6 §:n mukaan kunnan toiminta käsittää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan lisäksi osallistumisen kuntien yhteistoimintaan sekä muun omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvan toiminnan. Yhteisön tiedottamisen on noudatettava hallinto- ja kuntalaisia määriteltyjä julkisuus-, avoimuus- ja tiedotusperiaatteita.

Yhteisön on oma-aloitteisesti tiedotettava toiminnastaan ja taloudestaan. Milloin yhteisöllä on asiakkanaan kuntalaisia, yhteisön toiminta on laajaa tai yleistä mielenkiintoa herättävää, on yhteisön huolehdittava, että yhteisössä on laadittu toimintakertomus, joka on yleisesti saatavilla. Mikäli yhteisö ei laadi virallista toimintakertomusta, tulee yhteisön laatia vuosikertomus, josta ilmenee vähintään toimintakertomuksessa esitettävät tiedot. Yhteisön on kertomuksessa selostettava mm. yhteisön organisaatio ja jos yhteisössä on johtoryhmä, johtoryhmän kokoonpano ja johtoryhmän jäsenten vastualueet. Toimintakertomus ja vastaavat tiedot katsotaan olevan yleisesti saatavilla, mikäli ne ovat yhteisön internetsivuilla.

Yhteisön on informoitava konsernijohtoa kuntakonsernin toiminnalle, taloudelle tai kunnan imagolle merkittävän asian julkiseksituloa.

Tytäryhteisöjen tiedottamisesta vastaa toimitusjohtaja tai hänen määräämänsä toimihenkilö. Yhteisön hallituksen on huolehdittava, että tiedottaminen on riittävä.

Yhteisö voi konsultoida tiedottamiseen liittyvissä kysymyksissä kunnanjohtajaa.

5.2 Asiakirjojen julkisuus

Yhtiöissä noudatetaan asiakirjojen julkisuudesta ja esilläolosta osakeyhtiölaissa annettuja sääntöjä. Säätiöissä noudatetaan säätiölakia. Lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta noudatetaan tapauksissa, joissa asiakirja on toimitettu kuntaan, jolloin kunnan ao. viranomainen päättää kunnan hallussa olevien asiakirjojen luovuttamisesta. Yhteisö on julkisuuslain piirissä siinä tapauksessa, jos se lain nojalla hoitaa julkista tehtävää ja käyttää siinä julkista valtaa.

5.3 Luottamushenkilöiden tiedonsaantioikeuden turvaaminen

Luottamushenkilöiden tiedonsaantioikeudessa noudatetaan kuntalain määräyksiä. Kuntalain 83 §:n perusteella luottamushenkilöillä on oikeus saada kunnan konsernijohtolta konsernijohtoon hallussa olevia kunnan tytäryhteisöjen toimintaa koskevia tietoja, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

Yhtiötä koskeva asia tulee kunnan hallinnossa vireille, kun yhtiön toimitusjohtaja, hallituksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ottaa yhteyttä konsernijohtoon tai päinvastoin.

Kaikki tietopyynnöt esitetään kirjallisesti kunnanjohtajalle. Kunnanjohtaja pyytää tarpeelliset tiedot tytäryhteisöltä tekemänsä arvioinnin jälkeen.

Luottamushenkilö ei saa luovuttaa tietojensaantioikeuden nojalla saamiaan salassa pidettäviä tai ei vielä julkisia tietoja eteenpäin, koska tiedot on tarkoitettu vain hänelle henkilökohtaisesti luottamustehtävän hoitamista varten. Asiakirjoihin tulee merkitä, mikäli ne eivät vielä ole julkisia tai ovat salassa pidettäviä. Salassa pidettävien tietojen osalta luottamushenkilöitä koskee salassapito- ja vaitiolovelvollisuus, joiden rikkominen on rikoslaissa säädetty rangaistavaksi.

5.4 Vaitiolovelvollisuus

Yhtiöissä noudatetaan osakeyhtiölakia. Yhtiön hallituksen jäsen, toimitusjohtaja, konsernijohto tai muu kunnan viranhaltija eivät saa paljastaa ulkopuoliselle yhtiön liikesalaisuuteen kuuluvaa asiaa. Hallituksen jäseniä koskee osakeyhtiölain mukainen vahingonkorvausvelvollisuus yhtiölle tai ulkopuoliselle tuottamastaan vahingosta. Yhtiöstä saatua tietoa ei saa käyttää yhtiön tai kolmannen osapuolen vahingoksi muussa kunnan päätöksenteossa.

6. Konsernivalvonnan ja raportoinnin sekä riskienhallinnan järjestäminen

6.1 Konserniraportointi ja seuranta

Tytäryhteisöiltä edellytetään kunnan tapaan vähintään kolmivuotisen taloussuunnitelman laatimista. Taloussuunnitelmasta tulee käydä ilmi valtuuston tytäryhteisölle asettamat toimintatavoitteet. Investointiohjelman suunnittelukauden tulee olla vähintään viisi vuotta. Em. suunnitelmat on toimitettava vuosittain konsernijohtolle.

Kaikkien tytäryhteisöjen tilikausi on kalenterivuosi.

Tytäryhteisöjen ja muiden kunnan konsernitilinpäätökseen yhdistettäväksi tulevien yhteisöjen on toimitettava kunnalle konsernitilinpäätöksen laatimiseksi tarvittavat tiedot viimeistään tilikautta seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä. Em. yhteisöjen on toimitettava kunnalle myös osavuosisikatsauksen laatimiseksi tarvittavat tiedot.

Kunnanjohtajalla on oikeus antaa tarkempia ohjeita konsernitilinpäätöksen laadintaan liittyen kaikille kunnan konsernitilinpäätökseen liitettäväksi tuleville yhteisöille. Ohjeissa käsitellään mm. mahdollisimman yhtenäisiä tilipuitteita, arvostus- ja jaksotusperiaatteita yms. käytännön konsernitilinpäätöksen laadintaan liittyviä asioita. Kunnanjohtajalla on oikeus antaa em. vastaavia ohjeita myös osavuosisikatsauksen laadintaan liittyen.

Konsernijohtoon ja tytäryhteisön johtoon välillä pidetään vuosittain vähintään yksi tavoite- ja talousarviokeskustelu kunnan ja tytäryhteisön toiminnan ja suunnitelmien yhteensopivuuden varmistamiseksi sekä toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi. Konsernijohto voi järjestää konserniin kuulumattoman, mutta kunnan kannalta taloudellisesti (esim. takausvastuu) tai toiminnallisesti merkittävän yhdistyksen, säätiön tai vastaavan yhteisön kanssa vastaavan tyylisen kumppanusneuvottelun.

Tytäryhteisö raportoi kirjallisesti toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta konsernijohtolle puolivuositain (osavuosisikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä), ellei konsernijohto toisin päättää. Tytäryhteisön on raportoitava konsernijohtolle osavuosisikatsauksen ja tilinpäätöksen lisäksi aina, kun tytäryhteisön toiminnassa tai taloudessa on havaittavissa olennaisia muutoksia tai poikkeamia kunnan määrittelemiin tavoitteisiin verrattuna.

6.2 Tilintarkastus ja arviointi

Kunnan tytäryhteisön tilintarkastajaksi valitaan kunnan tilintarkastusyhteisö, ellei tästä poikkeamiseen ole tytäryhteisöjen suureen lukumäärään tai muuhun tarkastuksen järjestämiseen perustuvaa syytä. Kaikkiin kunnan tytäryhteisöihin tulee valita tilintarkastaja, vaikka yhteisöä koskevat säännökset sallisivat myös toiminnantarkastajan valitsemisen. Asia tulee huomioida yhtiöjärjestyksessä.

Tarkastuslautakunta laatii suunnitelman konserniyhteisöjen tilintarkastuksen järjestämisestä tilintarkastajaehdokkaiden nimeämistä varten. Kunnanhallitus nimeää tilintarkastajaehdokkaat yhtiökokouksissa ja säätiöiden vuosikokouksissa tehtävää päätöstä varten.

Tarkastuslautakunnalla on oikeus pyytää ja saada tytäryhteisöiltä tietoja valtuuston asettaminen tavoitteiden toteutumisen ja kuntakonsernin tuloksellisuuden arviointia varten. Tarkastuslautakunta voi kutsua tytäryhteisön toimielimen jäsenen tai palveluksessa olevan henkilön kuultavaksi lautakunnan kokoukseen. Tarkastuslautakunnan jäsen ei saa paljastaa haltuunsa saamaa salassa pidettävää tietoa sivulliselle.

6.3 Riskienhallinta ja sisäinen valvonta

Tytäryhteisöjen edellytetään noudattavan Tammelan kunnan Sisäisen valvonnan ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan perusteet –ohjeistusta.

7. Tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpano ja nimittäminen

Hallintosäännössä määritelty toimielin päättää hallitusjäsenehdokkaiden nimeämisestä tytäryhteisöjen hallituksiin. Hallitusjäsenehdokkaiksi tulee nimetä ja valita tasa-arvolainmukaisesti tasapuolisesti naisia ja miehiä. Tytäryhteisöjen hallituksiin nimetään kuntakonsernin ulkopuolisia henkilöitä, mikäli se on kuntakonsernin kokonaisedun näkökulmasta perusteltua.

Valittavilla edustajilla tulee olla tytäryhteisön toiminnan luonteen ja laajuuden edellyttämä riittävä liiketaloudellinen ja toimialueen asiantuntemus.

Valittujen edustajien tulee noudattaa kunnan antamia ohjeita, perehtyä kunnan toiminnallisiin ja taloudellisiin tavoitteisiin ja yhteisön toimintaan, toimia aktiivisesti kunnan tavoitteiden saavuttamiseksi ja yhteisön toiminnan kehittämiseksi sekä huolehtia raportoinnista ja yhteydenpidosta kuntaan.

Tytäryhteisön hallituksen tai vastaavan toimielimen keskeinen tehtävä on valvoa yhtiön toimivan johdon toimintaa. Yhtiön toimitusjohtaja tai vastaavassa asemassa oleva ei voi toimia yhtiön hallituksen jäsenenä.

Kunnanjohtajalla ja toimialajohtajalla oman toimialansa osalta on läsnäolo- ja puheoikeus tytäryhteisön hallituksen vai vastaavan toimielimen kokouksessa. Tytäryhteisöjen toimielinten kokouksutsut ja esityslistat liitteineen sekä pöytäkirjat on toimitettava em. läsnäolo- ja puheoikeuden omaaville viranhaltijoille.

8. Tytäryhteisöjen hyvä hallinto- ja johtamistapa

8.1 Yhtiökokous

Yhtiökokous on osakeyhtiön ylin päätöksentekaelin, jossa osakkeenomistajat käyttävät päätösvaltaansa ja jossa osakkeenomistajat osallistuvat yhtiön ohjaukseen ja valvontaan. Yhtiökokous päättää sille osakeyhtiölain, yhtiöjärjestyksen ja osakassopimuksen mukaan kuuluvista asioista. Tilikauden aikana yhtiössä on järjestettävä yksi varsinainen yhtiökokous. Tarvittaessa järjestetään ylimääräisiä yhtiökokouksia tai osakkeenomistajan kokouksia.

Kuntaa edustaa yhtiökokouksessa kunnanhallituksen määräämä edustaja. Yhtiön hallituksen jäsen ei voi toimia kyseisen yhtiön yhtiökokousedustajana.

Yhtiön toimitusjohtajan on oltava läsnä yhtiökokouksessa. Yhtiön hallituksen puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan läsnäolo yhtiökokouksessa on suositeltavaa.

Yhtiön hallitus kutsuu yhtiökokouksen koolle. Yhtiökokouksen ajankohdasta on hyvissä ajoin neuvoteltava kunnan yhtiökokousedustajan kanssa. Kokouksessa käsiteltävät asiat on ilmoitettava osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen sekä mahdollisen osakassopimuksen määräämällä tavalla. Pöytäkirja osakeyhtiön yhtiökokouksesta tulee olla osakkeenomistajien saatavilla kahden viikon kuluessa yhtiökokouksesta, asunto-osakeyhtiön osalta kuukauden kuluessa yhtiökokouksesta. Al-lekirjoitetusta pöytäkirjasta tulee lähettää jäljennös kunnan yhtiökokousedustajalle sekä konserni-johtoon.

Kunnalle osoitetut yhtiökokouskutsut toimitetaan sähköisesti osoitteeseen kirjaamo@tammela.fi

8.2 Osakkeenomistajien kokous

Osakkeenomistajat käyttävät päätösvaltaansa yhtiökokouksessa. Yhtiökokouksen päätettävissä oleva asia voidaan kaikkien osakkeenomistajien suostumuksella päättää yhtiökokousta pitämättä osakkeenomistajien kokouksessa. Tätä menettelytapaa suositellaan käytettäväksi tapauskohtaisesti silloin, kun Tammelan kunta on yhtiön ainoa osakkeenomistaja.

8.3 Hallituksen tehtävät

Tytäryhteisön hallituksella on keskeinen tehtävä yhteisön hallinnon ja valvonnan järjestämisessä ja johtamisessa. Hallituksen tehtävät ja vastuut määräytyvät asianomaista yhteisöä koskevan lainsäädännön, yhtiöjärjestyksen, sääntöjen ja osakassopimuksen mukaisesti. Hallituksen jäsenen tehtävä yhteisön hallituksessa on edistää yhteisön ja sitä kautta sen omistajien etua. Hallitus vastaa päätöksistään.

Hallitus mm.

- huolehtii yhteisön hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä (hallituksen yleistoimivalta)
- päättää yhteisön strategiasta ja valvoo sen toteuttamista
- valitsee ja erottaa toimitusjohtajan
- huolehtii toimitusjohtajan ohjeistamisesta ja siitä, että toimitusjohtajan valtuudet ja tehtävät on määriteltävä riittävän selkeästi
- määrittää toimitusjohtajan toimitusuhteen ehdot ja hyväksyy kirjallisen toimitusjohtajasopimuksen neuvoteltuaan kunnan johdon kanssa
- seuraa toimitusjohtajan tehtäviä sekä valvoo, että toimitusjohtaja on tehtäviensä tasalla

- arvioi vuosittain toimitusjohtajan toimintaa ja tehtävässä onnistumista siten, että toimitusjohtaja ei ole keskustelussa läsnä ja raportoi arvioinnin tuloksista kunnan konsernijohtajalle
- vastaa yhteisön kirjanpidon ja varainhoidon asianmukaisesta järjestämisestä
- hyväksyy sisäisen tarkastuksen, valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet ja seuraa niiden toteutumista
- päättää yhteisön toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen epätavallisista ja laajakantoisista toimenpiteistä
- päättää yhteisön asioista sen mukaan kuin yhtiöjärjestyksessä, säännöissä, osakassopimuksessa tai muutoin yhteisön sisäisesti on toimitusjohtajan kanssa sovittu
- valvoo että merkittävistä ja periaatteellisista ratkaisuista on hankittu konsernijohtajan ennakkokanta ja että se kirjataan sen kokouksen pöytäkirjaan, jossa tehdään asiaa koskeva päätös edustaa yhteisöä ja kirjoittaa sen toiminimen
- antaa yhtiön/säätiön toiminimen kirjoittamisoikeuden hallituksen jäsenelle, toimitusjohtajalle tai muulle henkilölle yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaan kutsuu koolle yhtiö- ja vuosikokouksen
- huolehtii yhtiökokoukselle kuuluvien asioiden valmistelusta ja esitysten tekemisestä yhtiökokoukselle sekä vastaa yhtiökokouksen tekemien päätösten täytäntöön panosta
- valitsee hallituksen puheenjohtajan, ellei yhtiöjärjestyksessä, säännöissä taikka osakassopimuksessa ole toisin määrätty tai hallitusta valittaessa ole toisin päätetty.

Hallitus voi yksittäistapauksessa tai yhtiöjärjestyksen määräyksen nojalla tehdä päätöksen toimitusjohtajan yleistöimivaltaan kuuluvassa asiassa silloinkin, kun yhtiöllä on toimitusjohtaja

8.4 Hallituksen puheenjohtaja

Hallituksessa, johon kuuluu useita jäseniä, on oltava puheenjohtaja. Puheenjohtajan valitsee hallitus, jollei yhtiöjärjestyksessä, säännöissä tai osakassopimuksessa ole toisin määrätty tai hallitusta valittaessa ole toisin päätetty.

Hallituksen puheenjohtaja mm.

- vastaa siitä, että hallitus kokoontuu tarvittaessa tai jos hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja sitä vaatii
- keskustelee toimitusjohtajan kanssa säännöllisesti yhtiötä koskettavista ja hallituksen päätettäväksi tulevista asioista
- pitää toimitusjohtajan kehityskeskustelut ja dokumentoi asetetut tavoitteet
- huolehtii siitä, että toimitusjohtajan lomat tulee pidettyä ja merkittyä henkilöstöhallinnon tietojärjestelmiin tai muuhun vastaavaan
- huolehtii yhdessä toimitusjohtajan kanssa siitä, että hallituksen kokouksen käsiteltäväksi tulevat asiat ovat riittävästi valmisteltuja
- huolehtii hallituksen kokousten asianmukaisesta sujumisesta ja ajankäytöstä sekä hallitus-työskentelyn yleisestä toimivuudesta
- toimii kokouksessa puheenjohtajana ja huolehtii siitä, että kokouksesta pidetään pöytäkirjaa
- hyväksyy toimitusjohtajan edustus- yms. menot, lomat ja muut vapaat
- huolehtii omalta osaltaan siitä, että merkittävistä ja periaatteellisista ratkaisuista on ennen hallituksen lopullista päätöstä hankittu konsernijohtajan ennakkokanta ja että muutoinkin tytäryhteisössä noudatetaan tässä ohjeessa määritellyjä periaatteita.

8.5 Hallituksen työskentely ja päätöksenteko

Hallitus työskentelee ja tekee päätöksensä hallituksen kokouksissa. Hallituksella on oltava työjärjestys, johon on kirjattu muun muassa hallituksen työskentelytavat ja hallituksen kokoontumisaika-

taulu. Suositeltavaa on, että hallitus kokoontuu vähintään kolme kertaa vuodessa. Hallituksen on vahvistettava kirjallisesti yksittäisten hallituksen jäsenten erityistehtävät tai vastuualueet, jos sellaisista on sovittu.

Hallitus on kollektiivisesti vastuussa päätöksistään. Korvausvastuu syntyy huolellisuusveloitteen laiminlyönnillä tai rikkomalla lakia, yhtiöjärjestystä tai sääntöjä. Kunkin jäsenen tuottamusta ja vahingonkorvausvastuuta arvioidaan erikseen.

Toimitusjohtajalla on oikeus olla läsnä hallituksen kokouksissa ja käyttää niissä puhevaltaa.

Hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja ei saa osallistua hänen ja yhteisön välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn eikä myöskään osallistua yhteisön ja kolmannen henkilön välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn, jos hänellä on odotettavissa siitä olennaista etua, joka saattaa olla ris-tiriidassa yhteisön edun kanssa. Mitä edellä sanotaan sopimuksesta, koskee vastaavasti muita oikeustoimia, oikeudenkäyntejä sekä muuta puhevallan käyttämistä.

Hallituksen kokouksista on laadittava pöytäkirja, jonka kokouksen puheenjohtaja ja vähintään yksi hallituksen siihen valitsema jäsen allekirjoittavat. Hallitus voi myös päättää, että kaikki läsnäolijat allekirjoittavat pöytäkirjan. Puhelin- ja sähköpostikokoukset rinnastetaan tavanomaisiin kokouksiin ja niistä on laadittava normaaliin tapaan pöytäkirja.

Hallituksen tulee noudattaa esityslista-pöytäkirjamallia, jossa hallituksen kokouksen esityslistalla on jokaisesta käsiteltävästä asiasta otsikon lisäksi lyhyt selvitys asiasisällöstä ja selkeä toimitusjohtajan esitys asiasta päättämiseksi. Kokouksessa käsiteltäviin asioihin liittyvä aineisto tulee toimittaa esityslistan mukana. Pöydälle tuotua asiaa ei tule ratkaista ilman perehtymistä, ellei siihen ole erityisen painavaa syytä.

Sellaiset yhteisön ja sen omistajan taikka hallituksen jäsenen väliset sopimukset ja sitoumukset, jotka eivät kuulu yhteisön tavanomaiseen liiketoimintaan, on merkittävä tai liitettävä hallituksen kokouksen pöytäkirjaan.

Pöytäkirjat on numeroitava juoksevasti ja säilytettävä luotettavalla tavalla.

Hallituksen jäsenellä ja toimitusjohtajalla on oikeus saada eriävä mielipiteensä merkityksi pöytäkirjaan.

Hallituksen jäsenten on säilytettävä saamiaan asiakirjoja ja muuta tietoa huolellisesti ja niin, ettei ulkopuolisilla ole pääsyä liikesalaisuuksiksi katsottavaan tietoon.

Hallitus on päätösvaltainen, kun kokouksessa on läsnä yli puolet jäsenistä, jollei yhtiöjärjestyksessä, säännöissä taikka osakassopimuksessa edellytetä suurempaa määrää. Päätöstä ei kuitenkaan saa tehdä, ellei kaikille hallituksen jäsenille ole mahdollisuuksien mukaan varattu tilaisuutta osallistua asian käsittelyyn.

Hallituksen päätökseksi tulee enemmistön mielipide, jollei yhtiöjärjestyksessä, säännöissä taikka osakassopimuksessa edellytetä määräenemmistöä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni. Hallituksen puheenjohtajan valinnassa äänten mennessä tasan puheenjohtaja valitaan arvalla, ellei hallitusta valittaessa tai yhtiöjärjestyksessä, säännöissä taikka osakassopimuksessa ole muuta määrättyä.

Hallitus ei saa tehdä päätöstä tai ryhtyä muuhun toimenpiteeseen, joka on omiaan tuottamaan omistajalle tai muulle henkilölle epäoikeutettua etua yhteisön tai toisen omistajan kustannuksella. Hallitus tai hallituksen jäsen ei saa noudattaa sellaista yhtiö- ja vuosikokouksen tai yhteisön muun toimielimen päätöstä, joka on lainvastaisena pätemätön.

Kunnanjohtajalla on puhe- ja läsnäolo-oikeus tytäryhteisöjen hallitusten kokouksissa sovitun työajan mukaisesti.

8.6 Hallituksen toiminnan arviointi

Hallitustyöskentelyn tehokkuuden takaamiseksi hallituksen toimintaa ja työskentelytapoja on arvioidava säännöllisesti. Arviointi voidaan toteuttaa sisäisenä itsearviointina tai käyttämällä ulkopuolista arvioijaa. Kunnan tytäryhteisöjen hallitusten tulee toteuttaa itsearviointi vuosittain. Arvioinnin keskeisistä tuloksista tulee raportoida kunnan konserni johdolle.

8.7 Hallituksen toimikunnat

Yhtiön hallinto- ja ohjausjärjestelmän toimivuus vaatii, että hallitustyöskentely järjestetään mahdollisimman tehokkaalla tavalla. Hallituksen vastuulle kuuluvien asioiden valmistelua voidaan tehostaa hallituksen jäsenistä koostuvien toimikuntien perustamisella. Tällainen voi olla esimerkiksi rakennustoimikunta isoa rakennusprojektia varten. Toimikunta perustetaan hallituksen päätöksellä ja siitä ja sen tehtävistä tehdään merkintä pöytäkirjaan.

Toimikunnan tulee raportoida työstään säännöllisesti hallitukselle. Toimikunnan toiminnasta ja jäsenistä on informoitava toimintakertomuksessa.

8.8 Toimitusjohtaja

Tytäryhteisöllä tulee olla osakeyhtiössä toimitusjohtaja ja muussa yhteisössä toiminnanjohtaja tai vastaava toiminnan juoksevista asioista vastaava toimihenkilö.

Jos toimitusjohtajan tehtävien päätoimiselle hoidolle ei ole perusteita, tehtävä voidaan järjestää ostopalveluna kuntakonsernin toiselta tytäryhteisöltä taikka ulkopuoliselta saman toimialan hyvin osaavalta taholta.

Toimitusjohtajan ja hänen sijaisensa valitsee hallitus. Toimitusjohtajalla on oikeus erota tehtävästään ja hallitus voi erottaa toimitusjohtajan. Erottaminen tulee voimaan välittömästi, jollei hallitus pääätä myöhemmästä ajankohdasta. Toimitusjohtajan työvelvoite irtisanomisaikana määräytyy toimitusjohtajasopimuksen perusteella, ellei toisin ole myöhemmin sovittu.

Toimitusjohtajan toimituspuhteen keskeisistä ehdoista on laadittava kirjallinen toimitusjohtajasopimus, jonka hallitus hyväksyy ja jonka hallituksen puolesta allekirjoittaa hallituksen puheenjohtaja. Toimitusjohtajan on ilmoitettava sivutoimensa hallituksen hyväksyttäväksi.

Eturistiriitojen välttämiseksi toimitusjohtajan on myös ilmoitettava hallitukselle omat ja lähiomaisen omistukset ja hallintoelinten jäsenyydet saman toimialan yhteisöissä taikka muut sellaiset sidonnaisuudet, joilla voi olla vaikutusta toimitusjohtajan riippumattomuuden arvioinnissa. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös olennaisia muutoksia mainituissa seikoissa.

Toimitusjohtajalla voi olla apunaan johtoryhmä, jonka kokoonpanosta ja tehtävistä päättää toimitusjohtaja.

Toimitusjohtajan tehtäviä ovat muun muassa:

- hoitaa yhteisön juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti (toimitusjohtajan yleistoimivalta)
- toteuttaa hallituksen hyväksymää strategiaa
- huolehtia ja valvoa, että kaikessa yhteisön toiminnassa noudatetaan lainsäädännön ohjeita ja määräyksiä
- yhteisön liiketoimintojen suunnittelu, johtaminen ja valvonta
- yhtiön ylempien elinten, kuten hallituksen toimintojen valmistelu, esittely ja päätösten täytäntöönpano
- pitää hallituksen puheenjohtaja hyvin informoituna tytäryhteisön tilanteesta
- muun kuin hallituksen päätösvallassa olevan henkilöstön palvelukseen ottaminen
- huolehtia tavanomaisten hankinta- ja asiakassopimusten tekemisestä
- huolehtia omalta osaltaan siitä, että merkittävistä ja periaatteellisista ratkaisuista on ennen hallituksen lopullista päätöstä hankittu konsernijohdon ennakkokanta
- päättää hallituksen valtuuttamana tai kiireellisissä tapauksissa yhteisön toiminnan laajuuteen ja laatuun nähden epätavallisista ja laajakantoisista toimenpiteistä sekä raportoida niistä, niin pian kuin se on mahdollista, hallitukselle ja konsernijohdolle
- vastata yhteisön kirjanpidon ja varainhoidon järjestämisestä lainmukaisella ja luotettavalla tavalla
- huolehtia siitä, että yhteisön kaupparekisteri- ja vastaavat rekisteritiedot ovat ajan tasalla
- huolehtia siitä, että yhtiön osake- ja osakasluettelot ovat ajan tasalla
- huolehtia siitä, että yhteisölle otetaan toimitusjohtajaa ja hallitusta koskevat vastuuvakuutukset
- edustaa yhteisöä tehtäviinsä kuuluvissa asioissa
- huolehtia osaltaan siitä, että yhteisössä noudatetaan tässä ohjeessa määritellyjä periaatteita.

Toimitusjohtaja ei saa noudattaa sellaista yhtiö- ja vuosikokouksen tai muun yhteisön toimielimen päätöstä, joka on lainvastaisena pätemätön.

8.9 Johdon palkkaus, palkkiot ja muut etuudet

Hallituksen jäsenten kokous- ja vuosipalkkiot sekä muut etuudet määräytyvät kunnanhallituksen hyväksymien perusteiden mukaisesti.

Mikäli hallituksen jäsenelle maksetaan kokous- ja vuosipalkkion lisäksi palkkioita myös muulla perusteella, niistä on aina ilmoitettava hallitukselle ja ne on kirjattava hallituksen pöytäkirjaan. Hallituksen jäsenet eivät voi olla osallisena tulospalkkio- ja muissa vastaavissa järjestelmissä.

Konsernijohto seuraa ja luo yhtenäisiä periaatteita noudatettavaksi tytäryhteisöjen toimitusjohtajien palkkauksessa ja muiden etujen myöntämisessä. Konserniyhteisöjen toimitusjohtajien ja muun johdon palkkaus ja edut tulee olla linjassa muun konsernin johtotehtävien vastuiden ja velvoitteiden kanssa.

Tiedot hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle ja toimitusjohtajan sijaiselle viimeksi päättyneen tilikauden aikana maksettujen palkkojen ja palkkioiden sekä luontaisetujen yhteismäärästä on ilmoitettava yhteisön toimintakertomuksessa. Vastaavat tiedot on toimitettava pyynnöstä kunnan konsernijohtajalle.